EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 16.12.2025.
COM(2025) 765 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o provedbi Uredbe (EU) br. 691/2011 o europskim ekonomskim računima okoliša

(1) UVOD

Uredbom (EU) br. 691/2011 o europskim ekonomskim računima okoliša ([1]) („Uredba”) uveden je zajednički okvir za prikupljanje, pripremanje, slanje i ocjenjivanje europskih ekonomskih računa okoliša. Članak 10. te uredbe glasi kako slijedi:

> „Do 31. prosinca 2013. i svake 3 godine nakon toga, Komisija dostavlja izvješće o primjeni ove Uredbe Europskom parlamentu i Vijeću. U tom izvješću posebno ocjenjuje kvalitetu dostavljenih podataka, metode prikupljanja podataka, administrativno opterećenje na države članice i jedinice koje izvješćuju, kao i izvedivost i učinkovitost tih statistika”.

Ovo je peto izvješće kojim se ispunjava ta obveza. Prethodna izvješća objavljena su 2022. ([2]), 2019. ([3]), 2016. ([4]) i 2013. ([5]).

(2) EKONOMSKI RAČUNI OKOLIŠA

Komisija svoj angažman u kontekstu klimatskih i okolišnih izazova od 2019. temelji na europskom zelenom planu. Međutim, pojavili su se novi globalni izazovi, a Europska komisija nastoji EU učiniti održivijim, konkurentnijim, otpornijim i bolje pripremljenim za klimatske promjene.

Gospodarstvo i okoliš neraskidivo su povezani. Dosljedne i potpune informacije o učincima gospodarskih djelatnosti na okoliš, o društvenim i gospodarskim koristima koje ostvarujemo od okoliša te o prednostima zaštite okoliša podupiru provedbu prioriteta EU-a koji se odnose na jačanje održivosti i otpornosti proizvodnje u EU-u te spremnost na dekarbonizaciju gospodarstva. To znači da su oblikovateljima politika potrebni visokokvalitetni statistički podaci o vezama između okoliša i gospodarstva kako bi pratili napredak i donosili odluke o mjerama politike.

Ekonomski računi okoliša (skraćeno „računi okoliša”) robustan su višenamjenski informacijski okvir koji se bavi održivošću i učincima gospodarskih djelatnosti EU-a na klimu. Uobičajeni ekonomski statistički podaci, npr. nacionalni računi, nisu osmišljeni tako da u cijelosti uzimaju u obzir ekološke aspekte proizvodnje, potrošnje, ulaganja ili financiranja. Budući da integriraju ekonomske i okolišne aspekte, računi okoliša pružaju potpuniju sliku stanja.

Predstojeći revidirani standard nacionalnih računa ESA 202X uključivat će prirodne resurse u mnogo većoj mjeri nego dosad. Priprema nacionalnih računa stoga će se više nego ikad oslanjati na pouzdane podatke o računima okoliša.

([1]) SL L 192, 22.7.2011., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/691/2025-06-24.

([2]) COM(2022) 718, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0718.

([3]) COM(2020) 56, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1583142055591&uri=CELEX%3A52020DC0056.

([4]) COM(2016) 663, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1478531808092&uri=CELEX%3A52016DC0663.

([5]) COM/2013/0864, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A52013DC0864.

Europski računi okoliša temelj su nadnacionalnog aspekta okolišnih pitanja te omogućuju sustavan pristup i obuhvat u raznim državama članicama i okolišnim temama kako bi se olakšala procjena i usporedbe politika među državama članicama.

Ključna je značajka računa okoliša integracija, i to integracija različitih vrsta informacija (statističkih, administrativnih, modeliranih…) te integracija okolišnih i ekonomskih aspekata, kao što su (i) potrošnja energije, oporezivanje i emisije u zrak, (ii) vađenje sirovina i otpad, (iii) državni i poslovni rashodi povezani s okolišem i klimom (uključujući ulaganja) te (iv) obuhvat i stanje ekosustava te doprinos ekosustava društvu i okolišu.

Računi okoliša učinkovit su i djelotvoran način prikupljanja informacija jer:

- ponovno upotrebljavaju dostupne podatke i tako omogućuju izradu novih informacija uz ograničeno administrativno opterećenje poduzećâ i javnosti,
- omogućuju unakrsnu provjeru i usporedbu informacija iz različitih izvora, čime se omogućuje dobivanje visokokvalitetnih informacija uz malo truda.

Europski računi okoliša temelje se na međunarodnim standardima središnjeg okvira Sustava integriranih okolišno-ekonomskih računa (SEEA CF) ([6]) i Sustava integriranih okolišno-ekonomskih računa: Računovodstvo ekosustava (SEEA EA) ([7]). Te su standarde izradili i objavili UN, Europska komisija (Eurostat), Organizacija za hranu i poljoprivredu UN-a, Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD), Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka. SEEA CF u postupku je revizije, a njegovo je ažuriranje predviđeno za 2028.

Okoliš i klima utječu na ljude u cijelom svijetu, a mnogi prekogranični aspekti obaju područja povezani su s emisijama u zrak, materijalima i trgovinom, korištenjem voda, energijom, oporezivanjem, ulaganjima itd. Stoga su globalni standardi od ključne važnosti i upravo je zato SEEA CF usklađen s Europskim sustavom računa i platnom bilancom.

U okviru prethodno navedenih standarda Uredbom se uspostavljaju europski računi okoliša za izvješćivanje koje provode države članice, izvore podataka, provođenje pilot-studija itd. Relevantna je za Europski gospodarski prostor (EGP) ([8]). Računi su podijeljeni na sljedećih devet modula:

- **Računi emisija u zrak**: emisije u atmosferu šest stakleničkih plinova (uključujući CO_2 i CO_2 iz biomase koja se upotrebljava kao gorivo) i sedam onečišćujućih tvari (uključujući amonijak i fine čestice prašine), razvrstane na 64 industrije plus emisije iz kućanstava.

([6]) https://seea.un.org/

([7]) https://seea.un.org/ecosystem-accounting

([8]) Obuhvaća Norvešku i Island, a Lihtenštajnu je odobreno potpuno odstupanje. Bilateralni statistički sporazum Švicarske s Europskom unijom uključuje Uredbu od prosinca 2019. (Odluka br. 2/2019 Statističkog Odbora Europske Unije/Švicarske od 2. prosinca 2019. o zamjeni Priloga A Sporazumu između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o suradnji u području statistike [2020/51]; SL L 17, 22.1.2020., str. 7., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2020/51/oj).

- **Porezi vezani za okoliš prema gospodarskoj djelatnosti**: porezi povezani s energijom, prometom, onečišćenjem i prirodnim resursima, uključujući posebne kategorije za CO_2 i sustave trgovanja emisijama, razvrstani na 64 industrije plus kućanstva i nerezidenti.
- **Računi tokova materijala u cjelokupnom gospodarstvu**: iznosi fizičkih inputa u gospodarstvo, akumulacija materijala u gospodarstvu i outputa u druga gospodarstva ili inputa natrag u okoliš. To su ključne informacije za praćenje napretka prema kružnom gospodarstvu.
- **Računi izdataka za zaštitu okoliša**: izdaci koje gospodarske jedinice imaju za potrebe zaštite okoliša, uključujući ulaganja i kategorije potrošnje.
- **Računi sektora ekoloških dobara i usluga**: output, dodana vrijednost i izvoz robe i usluga za zaštitu okoliša ili upravljanje resursima. Prijavljuje se i zaposlenost povezana s tim aktivnostima.
- **Računi fizičkog toka energije**: tokovi energije iz okoliša u gospodarstvo (iskorištavanje inputa prirodne energije), unutar gospodarstva (proizvodnja i upotreba energetskih proizvoda) i iz gospodarstva u okoliš (ispuštanje ostataka energije), razvrstani na 64 industrije plus kućanstva.
- **Računi šuma:** podaci o šumskim resursima i gospodarskim djelatnostima u šumarstvu i industriji sječe drva na način koji je potpuno usklađen s podacima koji se izvješćuju na temelju ESA-e 2010.
- **Računi subvencija za okoliš i sličnih transfera:** tekući i kapitalni transferi države poduzećima i kućanstvima namijenjeni za potporu aktivnostima kojima se štite okoliš i prirodni resursi, uključujući proizvodnju i upotrebu ekoloških proizvoda.
- **Računi ekosustava:** obuhvat i stanje imovine ekosustava i usluge koje oni pružaju društvu i gospodarstvu. Primjeri usluga ekosustava uključuju opskrbu usjeva, oprašivanje usjeva, turizam koji se temelji na prirodi i globalnu regulaciju klime.

Svaki navedeni modul definiran je u jednom prilogu Uredbi. Države članice dužne su Komisiji (Eurostatu) dostavljati podatke u skladu s prilozima od I. do III. od 2013., u skladu s prilozima od IV. do VI. od 2017. i u skladu s prilozima VII. i VIII. od kraja 2025., a podatke u skladu s Prilogom IX. (računi ekosustava) trebale bi dostaviti do kraja 2026.

(3) AKTIVNOSTI OD ZADNJEG IZVJEŠĆA

Izmjene Uredbe i drugo izvedeno zakonodavstvo

Uredba (EU) br. 691/2011 izmijenjena je Uredbom (EU) 2024/3024 od 27. studenog 2024. Prvo, dodana su tri nova modula o računima šuma, računima subvencija za okoliš i sličnih transfera te računima ekosustava.

Novi moduli o računima šuma i računima subvencija za okoliš i sličnih transfera temelje se na već postojećem dobrovoljnom dostavljanju podataka (od 2016. i 2015.).

Modul o računima ekosustava nov je za većinu država članica. Temelji se na UN-ovu standardu SEEA EA utvrđenom 2021., kao i na iskustvu koje su Eurostat, Zajednički istraživački centar Komisije (JRC) i neke države članice stekli u posljednjih nekoliko godina. Eurostat, JRC i skupina nacionalnih stručnjaka razvijaju metodologije od 2021., s čijim je razvojem započeo JRC u okviru projekta INCA ([9]), pri čemu je Eurostat 2023. i 2024. organizirao dobrovoljno prikupljanje podataka kao pripremu za prvi krug izvješćivanja u skladu s Uredbom 2026., a Komisija (Eurostat) od 2017. bespovratnim sredstvima godišnje sufinancira izgradnju kapaciteta u državama članicama.

Ta tri modula poboljšat će informacije dostupne za nekoliko mjera i ciljeva EU-a, uključujući cilj klimatske neutralnosti, Strategiju „od polja do stola", Strategiju EU-a za šume, Strategiju EU-a za bioraznolikost do 2030. i globalnu konvenciju o bioraznolikosti, Strategiju za tlo do 2030., Uredbu o obnovi prirode i Akcijski plan za postizanje nulte stope onečišćenja. Doprinijet će i povećanju relevantnosti praćenja ciljeva održivog razvoja za EU.

Zahvaljujući integriranoj strukturi računa, novi moduli dodat će i znatnu vrijednost osnovnim statističkim podacima i povećati mogućnosti šest postojećih modula jer će biti moguće kombinirati nove i stare račune kako bi se izveli novi pokazatelji.

Primjerice, novi računi ekosustava mogu se kombinirati s postojećim računima emisija u zrak kako bi se obujam sekvestracije ugljika u ekosustavima usporedio s obujmom emisija stakleničkih plinova. Postoji i snažna veza između računâ ekosustava, računâ šuma i računâ tokova materijala u cjelokupnom gospodarstvu u smislu ekstrakcije biomase.

Osim triju novih modula, Uredbom (EU) 2024/3024 od 27. studenog 2024. situacija je poboljšana i na druge načine. Komisija (Eurostat) ovlaštena je za objavljivanje, a prema potrebi i prikupljanje podataka od država članica o ulaganjima u ublažavanje klimatskih promjena (vidjeti u nastavku). Osim toga, morala je izraditi novu digitalnu publikaciju o klimatskim promjenama i portal s podacima iz računa okoliša. Komisiji (Eurostatu) dodijeljena je zadaća da provede studiju izvedivosti novčanog vrednovanja usluga ekosustava te studije kvalitete podataka o vodi, subvencijama za energiju i prilagodbi klimatskim promjenama. Uvedena su i poboljšanja u vezi s novim izvorima podataka za račune, pilot-studije, odstupanja i financiranje sredstvima EU-a.

U nastavku su navedene druge mjere s pravnom osnovom koje su poduzete od posljednjeg izvješća Europskom parlamentu i Vijeću.

- Provedbena uredba Komisije (EU) 2024/1769 ([10]) u pogledu ažuriranja indikativne zbirke ekoloških dobara i usluga i gospodarskih djelatnosti. Tom je uredbom utvrđen referentni popis kojim se određuje opseg pripreme Priloga V. Uredbi (EU) br. 691/2011.
- Delegirana uredba Komisije (EU) 2025/1131 ([11]) o izmjeni Uredbe (EU) br. 691/2011 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu ulaganja za ublažavanje klimatskih promjena

([9]) https://ecosystem-accounts.jrc.ec.europa.eu/

([10]) SL L, 2024/1769, 27.6.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2024/1769/oj.

([11]) SL L, 2025/1131, 4.6.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2025/1131/oj.

i uvođenja klasifikacije okolišnih ciljeva. Ublažavanje klimatskih promjena, uključujući povezana ulaganja, neophodno je za postizanje cilja klimatske neutralnosti u EU-u do 2050. Zbog toga su obilježja drugih ulaganja u ublažavanje klimatskih promjena uključena u europske račune okoliša. Podaci obuhvaćaju sve sektore i djelatnosti gospodarstva relevantne za ublažavanje klimatskih promjena i raščlanjeni su po državama članicama. Prvo dostavljanje podataka o ulaganjima u ublažavanje klimatskih promjena predviđeno je za listopad 2025. Klasifikacija okolišnih ciljeva nova je klasifikacija koju je UN utvrdio 2024. kako bi se zamijenila stara klasifikaciju aktivnosti i izdataka za zaštitu okoliša (CEPA 2000) i klasifikacija aktivnosti upravljanja resursima (CReMA 2008).

- Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2023/137 ([12]) uvedena je klasifikacija NACE Revision 2 ažurirana verzija br. 1. Budući da se klasifikacijom ekonomskih djelatnosti NACE uređuje dostavljanje podataka država članica Komisiji (Eurostatu) za ekonomske račune okoliša, Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2025/472 ([13]) izmijenjeni su prilozi IV. i V. Uredbi (EU) br. 691/2011 tako što su ažurirani zahtjevi za dostavljanje podataka izraženih u smislu klasifikacije NACE Revision 2 kako bi ih se uskladilo s ažuriranjima te klasifikacije. Provedba prvog ažuriranja klasifikacije NACE Revision 2 iz Uredbe (EU) br. 691/2011 započet će u budućnosti.

Unatoč intenzivnim tehničkim pripremama za tri nova modula sa svim državama članicama, osam zemalja zatražilo je odstupanja za provedbu jednog ili više tih modula, što znači da će podatke početi dostavljati godinu do dvije nakon ostalih država članica. Svi zahtjevi za odstupanje bili su opravdani, pa su odobreni Provedbenom odlukom Komisije (EU) 2025/1170 od 13. lipnja 2025. ([14]). Trinaest država članica zatražilo je odstupanja za dostavljanje podataka o ulaganjima za ublažavanje klimatskih promjena za jednu ili dvije godine počevši od listopada 2025.

Novi podaci i pokazatelji, nove publikacije

Od posljednjeg izvješća 2022., osim uvođenja novih modula, Komisija (Eurostat) povećala je količinu informacija dostupnih iz računa okoliša i poboljšala njihovu kvalitetu.

- Komisija (Eurostat) objavila je:
    - Portal statističkih podataka o ekonomskim računima okoliša („prikaz pokazatelja”) ([15]) i
    - digitalnu publikaciju o ublažavanju klimatskih promjena ([16]),

  kako je propisano člankom 10. izmijenjene Uredbe.

([12]) SL L 19, 20.1.2023., str. 5., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/137/oj.

([13]) SL L, 2025/472, 11.3.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2025/472/oj.

([14]) SL L, 2025/1170, 16.6.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2025/1170/oj.

([15]) https://ec.europa.eu/eurostat/cache/dashboard/environmental-accounts/.

([16]) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_climate_change_mitigation.

Oboje je objavljeno u prosincu 2024. Na prikazu pokazatelja ključni pokazatelji ekonomskih računa okoliša sažeti su na interaktivan način prilagođen korisnicima. Digitalna publikacija „Statistički podaci o ublažavanju klimatskih promjena" sadržava interaktivne grafikone i karte kako bi se korisnici mogli upoznati s podacima o računima okoliša.

- Komisija (Eurostat) od studenog 2021. objavljuje procjene tromjesečnih emisija stakleničkih plinova ([17]) koje su u potpunosti u skladu s nacionalnim računima. Za objavu su potrebna samo četiri i pol mjeseca nakon završetka referentnog razdoblja. Pravodobna objava procjena emisija s političkog stajališta odgovara potrebi za bržim i učestalijim informacijama. Za nove procjene nije potrebno dodatno izvješćivanje od država članica.
- Osim podataka koje države članice dostavljaju u skladu s Uredbom Eurostat objavljuje i rane procjene računa emisija stakleničkih plinova u zrak u roku od T + 12 mjeseci nakon završetka referentnog razdoblja i T + 6 mjeseci za račune tokova materijala.
- Komisija (Eurostat) kombinira račune okoliša s makroekonomskim modelima, kao što su višeregionalne tablice inputa i outputa, kako bi se dobili kvalitetniji i detaljniji ekološki otisci potrošnje EU-a, kao što je otisak stakleničkih plinova ([18]) ili materijalni otisak ([19]).

Metode prikupljanja podataka i administrativno opterećenje

Građani ili poduzeća općenito ne moraju ispunjavati nove ankete za račune okoliša jer se u njima uglavnom upotrebljavaju podaci koje nacionalna tijela već posjeduju. Ti se postojeći podaci često prema potrebi dopunjuju dodatnim procjenama, npr. iz modela. Osim podataka iz nacionalnih računa, računi okoliša uključuju podatke iz širokog raspona izvora, uključujući statističke podatke o energiji, prometu, materijalima, poljoprivredi i šumarstvu, državnim rashodima i oporezivanju, kao i nestatističke izvore kao što su podaci o promatranju Zemlje, podaci iz biofizičkih modela i informacije o bioraznolikosti iz građanske znanosti.

Da bi ispunila zahtjeve za podatke utvrđene u Uredbi, tijela u državama članicama možda će morati prilagoditi postojeće podatke kako bi ih uskladila s konceptima iz Uredbe. Za te bi prilagodbe mogle biti potrebne određene aktivnosti nacionalnih tijela i građana, kao što su prilagođene ili proširene ankete za kućanstva ili poduzeća, kako bi se dobili podaci za odabrane varijable u računima okoliša.

Države mogu uvesti i posebne postupke prikupljanja podataka za račune okoliša kako bi se poboljšala kvaliteta podataka. Na primjer, neke su države sastavile ankete kako bi dopunile svoje druge izvore podataka za račune sektora ekoloških dobara i usluga (Prilog V. Uredbi),

([17]) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quarterly_greenhouse_gas_emissions_in_the_EU

([18]) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Greenhouse_gas_emission_footprints

([19]) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Material_flow_accounts_statistics_-_material_footprints

koje se provode svake godine ili svakih nekoliko godina. Dodatno opterećenje za poduzeća koje iz toga proizlazi vrlo je nisko.

Zaključno, administrativno opterećenje poduzeća i kućanstava za dostavljanje podataka za račune okoliša vrlo je malo.

Kad je riječ o administrativnom opterećenju nacionalnih tijela, nacionalni zavodi za statistiku ili povremeno ministarstva energetike ili okoliša obično obavljaju većinu posla u izradi računa. Druga nacionalna tijela koja doprinose računima uključuju tijela za zaštitu prirode i poreznu upravu. Taj se posao uglavnom sastoji od ponovne upotrebe i integracije postojećih izvora statističkih podataka, kao što su ankete među poduzećima i nestatistički izvori podataka kao što su administrativne evidencije.

Procjenjuje se da prosječan broj članova osoblja u nacionalnim tijelima koji moraju pripremiti račune iznosi između šest i devet ekvivalenata punog radnog vremena (EPRV) za devet priloga Uredbi ([20]).

Za svaki od starijih priloga od I. do VI. potrebno je u prosjeku od 0,5 do 1 EPRV. Procjenjuje se da će u početku za tri nova priloga biti potrebna od dva do tri dodatna EPRV-a u svakom nacionalnom tijelu ([21]), a točan broj ovisi o čimbenicima kao što su okolnosti u državi članici i opseg postojećih izvora podataka.

Kako proizvodni sustavi s vremenom budu sazrijevali, očekuju se povećanja učinkovitosti.

Komisija smanjenje opterećenja i pojednostavnjenje smatra vrlo važnim. Eurostat u suradnji s nacionalnim statističkim tijelima provodi mjere za smanjenje opterećenja prikupljanja podataka i izvješćivanja.

- Osoblje Eurostata razvija metodologije, osmišljava smjernice, pruža alate za pripremu podataka, vodi stručne skupine i upravlja bespovratnim sredstvima koja su ključna za postizanje učinkovitosti i koordinacije u državama članicama.
- Stručne skupine Komisije (Eurostata) koordiniraju proizvodnju podataka, promiču razmjenu dobre prakse i zajedničkih rješenja te povećavaju učinkovitost.
- Komisija (Eurostat) razvila je i državama članicama stavila na raspolaganje alat za pripremu i podatke na razini EU-a za račune usluga ekosustava (alat INCA) te alat za pripremu energetskih računa (alat PEFA-Builder). Države članice koje koriste te alate vrlo će lako uvesti račune za energiju i usluge ekosustava zadovoljavajuće kvalitete. Države članice mogu koristiti i vlastite alate i podatke.
- Računi obuhvata i stanja ekosustava mogu se u velikoj mjeri temeljiti na postojećim podacima na razini EU-a.

([20]) Izvor: nacionalni zavodi za statistiku država članica, podaci prikupljeni u analizi troškova europske statistike za 2020.

([21]) Izvor: nacionalni zavodi za statistiku država članica, podaci koje je prikupila stručna skupina „Direktori sektorskih i okolišnih statistika i računa (DIMESA)” za raspravu u okviru te stručne skupine 2021.

- Nekoliko nacionalnih tijela iskoristilo je bespovratna sredstva (koja sufinancira Komisija) za provedbu metoda ili razvoj potrebnih alata za proizvodnju podataka, čime su postala učinkovitija.

Tim inicijativama Komisije (Eurostata) znatno su smanjeni administrativno opterećenje i troškovi u državama članicama. Smanjenje se procjenjuje na približno jedan do dva EPRV-a po državi članici i najmanje 2 milijuna EUR godišnje za sve države članice zajedno.

Zaključno, opterećenje nacionalnih tijela ograničeno je i znatno manje u usporedbi s koristima koje donose računi okoliša. Eurostat pomno prati situaciju i stalno nastoji smanjiti opterećenje povezano s prikupljanjem podataka. U tu svrhu održava stalnu komunikaciju s državama članicama o tom pitanju.

(4) IZVEDIVOST I UČINKOVITOST STATISTIČKIH PODATAKA

Učinkovitost računa okoliša ovisi o dva čimbenika: prvo, kako se postojeće informacije mogu reorganizirati u jedinstveni okvir računa i drugo, kako i u kojoj se mjeri računi upotrebljavaju.

Prvi čimbenik vidljiv je, primjerice, iz procjene usluge ekosustava opskrbe usjeva u novom Prilogu IX. na temelju postojećih informacija iz računa tokova materijala u Prilogu III.

Kad je riječ o drugom čimbeniku, računi okoliša osnova su za gospodarsku analizu i procjenu učinka te se upotrebljavaju za praćenje napretka u postizanju ciljeva politike. Nekoliko pokazatelja računa okoliša, kao što su materijalni otisak, stopa kružne upotrebe materijala, udio poreza za zaštitu okoliša u ukupnim poreznim prihodima i otisak stakleničkih plinova potrošnje u EU-u, upotrijebljeno je za praćenje napretka EU-a u postizanju ciljeva održivog razvoja ([22]), kao i u praćenju Osmog općeg programa djelovanja Unije za okoliš do 2030. ([23])

U okviru EU-a za praćenje kružnog gospodarstva ([24]) pomoću računa okoliša priprema se nekoliko pokazatelja za input materijala u gospodarstvo te upotrebu primarnih i sekundarnih materijala.

Pokazatelji izvedeni iz računa okoliša pomoći će i u praćenju napretka EU-a u postizanju ciljeva Konvencije o bioraznolikosti ([25]) te djelotvornosti drugih politika zaštite bioraznolikosti i nulte stope onečišćenja.

Pokazatelji stanja ekosustava usklađeni su s pokazateljima koji se koriste za praćenje Uredbe o obnovi prirode. To znači da se računi okoliša mogu upotrebljavati za praćenje napretka EU-a u postizanju relevantnih ciljeva.

([22]) https://data.europa.eu/doi/10.2785/1111373. Pokazatelji ciljeva održivog razvoja na temelju računa okoliša su „industrijski intenzitet emisija u zrak”, „materijalni otisak”, „bruto dodana vrijednost u sektoru zaštite okoliša”, „stopa kružne upotrebe materijala” i „udjeli poreza za zaštitu okoliša u ukupnim poreznim prihodima”. U ovom se izvješću u poglavlju o učincima prelijevanja kao pokazatelj upotrebljava i ugljični otisak.

([23]) https://www.eea.europa.eu/en/topics/at-a-glance/state-of-europes-environment/environment-action-programme/8th-eap-indicator-based-progress

([24]) https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/monitoring-framework

([25]) https://www.cbd.int/gbf

Predstavljanje pokazatelja relevantnih za politiku u novom prikazu računa okoliša ([26]) i dubinska analiza međuovisnosti između ublažavanja klimatskih promjena i gospodarskih djelatnosti predstavljenih u digitalnoj publikaciji o ublažavanju klimatskih promjena ([27]) poduprijet će upotrebu računa za oblikovanje politika.

Novi moduli dodani Uredbi osmišljeni su tako da budu izvedivi jer su ih posebne radne skupine testirale s nacionalnim stručnjacima i/ili pomoću bespovratnih sredstava prije nego što je Komisija predložila izmjenu. Komisija (Eurostat) u suradnji s državama članicama pruža metodološku potporu u obliku priručnikâ.

(5) Kvaliteta podataka poslanih OD ZADNJEG IZVJEŠĆA

Uredbom se od država članica i zemalja EGP-a zahtijeva da Eurostatu dostave podatke i izvješća o kvaliteti svojih podataka ([28]). Nekoliko zemalja kandidatkinja i potencijalnih zemalja kandidatkinja za članstvo u EU-u također djelomično ili u cijelosti dostavlja podatke propisane Uredbom na dobrovoljnoj osnovi. Ovo izvješće o provedbi odnosi se na prvu skupinu zemalja (zemlje EU-a/EGP-a). Eurostat potvrđuje primljene podatke i izvješća o kvaliteti podataka te ih objavljuje na svojoj internetskoj stranici ([29]) zajedno s tehničkim i metodološkim objašnjenjima i popratnim informacijama ([30]).

Većina država članica dostavlja potpune skupove podataka i izvješća o kvaliteti u rokovima utvrđenima u Uredbi ([31]). Tijekom izvještajnih razdoblja nekoliko država članica propustilo je rokove, obično za samo nekoliko dana, ali to nije imalo konkretan učinak na korisnike.

Općenito, statistički podaci koje su države članice dostavile za sve priloge na temelju Uredbe vrlo su kvalitetni i dodatno su se poboljšali od 2022. do 2025. To je zabilježeno u pokazateljima uspješnosti kvalitete za račune emisija u zrak i račune tokova materijala koje Eurostat objavljuje s metapodacima. Usklađenost energetskih računa i računa emisija u zrak redovito se procjenjuje te se također poboljšala.

Komisija (Eurostat) očekuje da će se kvaliteta (potpunost) novouvedenih podataka za Prilog V. o ulaganjima za ublažavanje klimatskih promjena poboljšati u sljedeće dvije godine jer je mnogim državama članicama odobreno odstupanje, a to dodatno vrijeme omogućit će im da se bolje pripreme. Za prve godine podnošenja podataka ti će podaci stoga nedostajati za te države članice, pa će ih Eurostat procijeniti primjenom tehnika modeliranja. U tom su području i dalje

---

([26]). https://ec.europa.eu/eurostat/cache/dashboard/environmental-accounts/.

([27]) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_climate_change_mitigation.

([28]) Švicarska dostavlja podatke u skladu s bilateralnim Statističkim sporazumom Švicarske s Europskom unijom od prosinca 2019. Lihtenštajnu je dopušteno potpuno odstupanje od Uredbe (EU) br. 691/2011, kako je navedeno u Odluci Zajedničkog odbora EGP-a br. 98/2012 od 30. travnja 2012. o izmjeni Priloga XXI. (Statistika) Sporazumu o EGP-u (SL L 248, 13.9.2012., str. 36., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2012/98(2)/oj).

([29]) https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database

([30]) http://ec.europa.eu/eurostat/web/environment/overview

([31]) https://circabc.europa.eu/ui/group/c4687299-277c-42f8-8747-dee3f17341de/library/f4f240c1-054c-4363-b598-7b3b9efb14e4/details

potrebna poboljšanja. Komisija (Eurostat) nastavlja suradnju s državama članicama kako bi se riješila tehnička i metodološka pitanja.

Dodatne mjere za poboljšanje kvalitete podataka planiraju se ili se već provode, kako je detaljno opisano u sljedećem odjeljku.

(6) MJERE POBOLJŠANJA

Komisija (Eurostat) i države članice dogovorile su Europsku strategiju za račune okoliša. Trenutačna verzija obuhvaća razdoblje od 2024. do 2028. ([32]) Strategijom, koja nije propisana Uredbom, utvrđuje se program rada i koordinira europski rad na povećanju upotrebe računa okoliša i njihovu daljnjem razvoju, uključujući eventualne potencijalne nove module. U smislu provedbe Uredbe strategija ima sljedeće ciljeve:

- Poboljšati komunikaciju o računima okoliša i povećati njihovu upotrebu kako bi i dalje bili korisni za politiku i druge vrste upotrebe. Taj cilj može uključivati i pravodobnije podatke, vizualizacije i prezentacije. Uključuje i daljnju upotrebu pokazatelja koji se temelje na računima okoliša ili podizanje svijesti i informiranje stručnih korisnika i javnosti.
- Na primjer, Eurostat 2026. namjerava objaviti rane procjene energetskih računa. Primjeri novih komunikacijskih proizvoda nalaze se u odjeljku 4.
- Pripremiti provedbu triju novih modula o šumama, ekosustavima i subvencijama za okoliš (odjeljak 3.). Pripremne aktivnosti uključuju dobrovoljno prikupljanje podataka, objavljivanje priručnika Eurostata, dogovorena pravila potvrđivanja podataka i osposobljavanje za nacionalne sastavljače.
- Surađivati s drugim proizvođačima podataka. To se odnosi i na suradnju s dijelovima statističkog sustava (kao što su socijalne statistike radi razvoja širih mjera održivosti) i s drugim proizvođačima izvan statističkog sustava (kao što su agencije za zaštitu okoliša, istraživačka zajednica i ministarstva). Uključuje i suradnju i metodološku koordinaciju s međunarodnom statističkom zajednicom, primjerice za preispitivanje sustava nacionalnih računa, ESA 202X i rad na Priručniku o platnoj bilanci i stanju međunarodnih ulaganja, 7. izdanje (BPM7). Predstojeći revidirani standard za nacionalne račune ESA 202X uključivat će prirodne resurse u mnogo većoj mjeri nego prije.
- Istražiti nove izvore podataka kako bi se povećala kvaliteta podataka i učinkovitost proizvodnje podataka.
- Uspostaviti istraživački program za europske račune okoliša za budućnost. Prva verzija istraživačkog programa utvrđena je sredinom 2025.

Strategija je popraćena akcijskim planom s popisom mjera i rokovima za svaki navedeni cilj.

([32]) https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1798247/6191525/European+Strategy+for+Environmental+Accounts.pdf/beb67371-bcdf-442e-b323-22c891b717a4?t=1707816517927

(7) PRIJEDLOZI NOVIH MODULA I NOVIH STATISTIČKIH PROIZVODA U PODRUČJU OKOLIŠA

Komisija može predložiti nove module za teme navedene u članku 4. stavku 2. ([33]), posebno o energetskim subvencijama, na temelju rezultata pilot-studija i studija izvedivosti koje su provele države članice.

Za dvije od tih tema (subvencije za fosilna goriva i prilagodba klimatskim promjenama) Komisija (Eurostat) u posljednje dvije do tri godine razvila je sljedeće statističke alate:

- dobrovoljno prikupljanje podataka o subvencijama potencijalno štetnima za okoliš, koje je započelo 2023. i nastavit će se na godišnjoj osnovi. Evaluacija metodologije i rezultata provodi se u suradnji s državama članicama;
- eksperimentalna metodologija i makroekonomski podaci o prilagodbi klimatskim promjenama na temelju dostupnih statističkih podataka.

Rad EU-a na tim dvjema temama važan je međunarodni doprinos inicijativi III. skupine G-20 o prazninama u podacima i ažuriranju međunarodnog okvira SEEA CF.

Komisija i države članice zajedno će nastaviti razvijati nove module. Člankom 4. Uredbe od Komisije se zahtijeva da provede procjenu metodoloških mogućnosti i izvedivosti novčanog vrednovanja usluga ekosustava. Člankom 10. Uredbe od Komisije se zahtijeva da procijeni kvalitetu dostupnih podataka o subvencijama za energiju, uključujući subvencije za fosilna goriva, o prilagodbi klimatskim promjenama i o vodi.

Međutim, Komisija (Eurostat) smatra da nije pravo vrijeme za predlaganje novih modula, osim ako se potražnja za njima poveća iz perspektive politike. Provedba triju novih modula iziskuje znatan trud država članica. Iskustvo s prva dva kruga modula uspostavljena 2011. i 2014. također je pokazalo da Komisija i države članice trebaju nastaviti ulagati u proizvodne sustave i poboljšanje proizvodnje podataka tijekom prvih nekoliko podnošenja podataka prije nego što proizvodni sustavi postanu zreli, a kvaliteta podataka stabilna.

(8) ZAKLJUČCI

Od posljednjeg izvješća Komisija i države članice postigle su dodatni napredak u provedbi europskih računa okoliša u skladu s Uredbom (EU) br. 691/2011, i to:

- proširenjem opsega s tri nova tematska modula dodana Uredbi i novim varijablama o ulaganjima za ublažavanje klimatskih promjena,
- poboljšanjem kvalitete podataka i povećanjem učinkovitosti proizvodnje podataka,
- širenjem komunikacije o računima okoliša,
- razvojem novih pokazatelja radi zadovoljavanja potreba korisnikâ, i
- stalnom procjenom potrebe da se europski računi okoliša poboljšaju i prilagode novim prioritetima i područjima.

([33]) Računi voda (kvantitativni i kvalitativni), računi izdataka za upravljanje resursima, subvencije ili mjere potpore potencijalno štetne za okoliš i računi otpada.